

Árni
Ólafsson

Oljuráðlegging og vinnuligir møguleikar

Tað eru nú goð fyra ár liðin, síðan málsekið «rævni» í undirgrundini varð yvitikið sum feroyskt sermál.

Áðrenn tað var sera litlið hent á hesum málseki. Nakað av vísindaligum jarðfrøðisligum arbeiði var gjørt, ið kanska kundi brúkast í seinri oljuleit-ingum. Nakrar seismiskar kanningar voru gjørdar.

Lógarkarmurin var tann gamla danska undirgrundar-lögin frá 1950, ið er ónytilig til at styra nýðar oljuleit-ing. Ein-stakar umsóknir um kanning-ar ella leiting høvdu verið, men av tí at ógreitt var, hvør ið atti málið, varð onki gjørt við tær.

A nýggjari 1993 stóðu feroyskir myndugleikar sostatt á berum í undirgrundarmál-inum.

Landsstýrið setti tá niður oljuráðleggingarnevnd, sum í juni í 1993 legði fram álit við frágreiðing um oljuvinnu, og tilráðingum um neyðuga lóg-gávu og innleiðandi politiskar avgerðir.

Í september 1993 samtykti lögtíngið lögina um forkann-ingar, og eina prinsippssamtykt um at fara í holt við fyrrreik-ingar til oljuleit-ing og oljufram-leiðslu.

Stutt eftir setti landsstýrið sína oljufyrirsiting á stovn.

Várið 1994 vórðu tvey ser-loyvi útboðin seismikk-felegum til at gera miðvisar seismiskar kanningar av stórum land-grunseikjum kring Føroyar, so-leiðis at feroyskir myndugleik-ar og oljuvinnandi kundi fáa eina hóming av leitingarvæðingum á hesum leiðum. Seismisku upp-tøkurnar byrjaðu summari 1994. Úrslitini voru tøk í 1996.

Síðan tá hava ymisk feløg gjørt aðrar kanningar av undir-grundini.

Stig vórðu tikin til eina ser-liga forkanning, nevniliga eina dyping av stratigrafisku bor-ingini í Lopra frá 1981. 19 olju-feløg søktu um og fingi loyvi at gera hesa boring. Úrslitini verða nú mett.

Ein nýsett oljuráðleggingar-nevnd fór á heysti 1994 í holt við at fyrrreika næsta stigið á leiðini: eitt leitingsarskið.

Meðan forkanningar ongan rætt geva til oljuframleiðslu, gevur eitt leitingsarlovi viðkom-andi oljufelag rætt til at fram-leiða tað kolvetni, ið funnið verður.

Ti er neyðugt, at lógarkarm-urin fyri leit-ing eisini ásetur reglur at galda fyri framleiðslu, um leit-ingin gevur úrslit. Tað er tí munandi drúgvari at fyrr-reika tað lóg-gávu, ið neyðugt er til at lata leit-ing fara í gongd, og tær treytir, ið skulu galda fyri bæði leit-ing og framleiðslu.

Oljuráðleggingarnevndin er saman við Oljufyrirsitingini í holt við at gera tilráðingar um bæði lóg-gávu og treytir fyri leit-ing og framleiðslu av kolvetni á feroyskum øki.

Arbeiðið hjá nevndini hevur verið drúgt, men nú er tað við at koma undir land. Vónandi fær landsstýrið fyri summar-fritíðina eina umfatandi frá-greiðing, eitt gjögnumarbeitt útkaft til uppskot til kolvetnis-lóg og tilmæli um neyðuga oljupolitiskar avgerðir. So verður roknað við, at landsstýrið víðger hesar tilráðingar og ger av, hvørji uppskot, ið skulu leggjast fyri lögtíngið.

Væntast kann, at lögtíngið til

heystar fer at víðgera alt olju-málið væl og virðiliga, sum tað álvarsmál tað er. Henda polit-iska víðgerð má taka ta tíð, ið krevst. Tá ið lögtíng og lands-stýri hava sett teir karmar, ið tey halda vera nøktandi til tess at tryggja, at møguligt oljuvirk-semi verður útint á ein hátt, ið feroyska samfelagið kann kenna seg nøgt við, kann verða farið undir at útboða tey havs-økini, ið tøk eru, til leit-ingar.

Í meðan hava kanningar og metingar hjá oljufeløgnum hildið fram, soleiðis, at tey - eins og myndugleikar - fáa eina stóðugt meira álitandi mynd av, hvørji øki, verða hild-in verd at leita í.

Heystið 1996 bað Oljuráð-leggingarnevndin felögin um at peika á tey øki, ið tey ynsktu at landsstýrið umhugsaði at bjóða út. Nevndin arbeiðir nú viðari út frá m.a. hesum til-mælum, ið sjálvsagt hvørki eru bindandi fyri feløg ella mynd-ugleikarnar.

Eitt mál, ið hevur tyðning fyri gongdina viðvíkjandi útboðing av økjum rúndan um Føroyar og oljuleit-ingar, er ásetingin av landgrunsmarkinum móti Bretlandi. Samráðingar um markið hava verið sera drúgv-ar, tí partarnir hava staðið langt frá hvørjum øðrum. Og ikki kann sigast, at samráð-ingarnar hava gingið skjótt seinastu tvey árin. Enn bragd-ar kortini, og partarnir hava ikki minst mótið um, at tað kann fara at bera til at semjast, so tað slepst undan at fara til triðja part eftir eini avgerð.

Vinnuligir møguleikar
Felagsskapurin Føroya Olju-

idnaður býður til ráðstevnu, har umboð fyri ávikavist olju-felögin og feroyska vinnu og myndugleikar fáa høvi at greiða hvørjum øðrum frá, m hvussu tey imynda sær eitt møguligt oljuleitingsarskið rúndan um Føroyar, og serliga, hvørjar vinnuligar møguleikar tað kann bera við sær.

Tað skulu fleiri treytir upp-fyllast, skulu feroyskt vinnuliv og feroysk arbeiðsmegi fáa nakað munagott burtur úr einu oljuvirksemi.

Tann fyrsta er sjálvsagt, at undirgrundin verður hildin vera nóg áhugaverd at leita í. Henda treyt sær út til at vera uppfyllt, hóast tvørelskar eru, m.a. av øllum tí basalti, vit eru vórðin vælsignaði við frá nátt-urarnar hond.

Harumframt skulu karmar-nir í lóg-gávu og loyvistreytum sjálvsagt vera í lagi. Tey skulu fyrst og fremst tryggja, at olju-leit-ing og -framleiðsla fara for-svarliga fram við langtíðar úr-tøku fyri eyga.

Tá ið hugsað verður um treytir at tryggja serligar fyr-munir til feroyska vinnuliga lutøkku, eigur fyrilit at verða havt fyri teimum skyldum, ið Føroyar hava sambært gald-andi lógum og sáttmálum við umheimin. Eisini er klókt at vera varin við krøvum, ið ó-neýðugt dýrka leit-ing og fram-leiðslu. Kortini kunnu reglur og treytir, ið ásettar verða, í ávísu færum hava tað avleiðing at meiri ágóði enn annars fer at ligga eftir í landinum. Somuleiðis kunnu myndug-leikarnir yvir fyri felögnum leggja dent á ynski um sam-vinnu, ið kann vera til fyrimum

fyri feroyska samfelagið, og halda eyga við, hvussu væl lyfti um slikt verða uppfyllt.

Men vit vita væl, at vinnuligt samarbeiði eftir boðum úr erva sjáldan dugir í tí livandi livin-um. Tað ræður um, at avvarð-andi partar sjálvir siggja nýttu og gagn í samarbeiðnum.

Tey oljufeløg, ið ætla sær at koma úttan eftir at arbeiða á feroyska landgrunninum við at útvinna eitt tilfeingi, ið tilhoyrir tí feroyska samfelagnum, mugu skilja, at væntað verður av teimum, at tey vísa virðing fyri hesum samfelag, vilja til at laga sitt virksemi eftir feroyskum viðurskiftum, og hug at arbeiða saman við tí fólki, her býr. Oljufelagsumboð, ið hava vitjað henda vegin, tyk-jast yvirhøvur at hava fatað hetta.

Tá ið talað verður um vinnu-livskarmar er ikki nóg mikið at hugsa um tær serligu regl-urnar, ið galda fyri oljuvinn-una. Ikki minni tyðning hava teir karmar, ið eru galdandi fyri vinnuligt virksemi í Føroyum yvirhøvur. Her er helst rúm fyri munandi ábótum.

Men tann seinasti og av-gerandi parturin liggur hjá tí feroyska vinnulivinum og hjá teimum feroysku einstakling-unum, ið ætla sær upp í olju-vinnuna.

Ein oljuvinna á feroyskum landgrunni merkir, at ein marknaður, ið áður hevur ligið langt burtur, nærkast Føroy-um, soleiðis at nakrar forðingar fyri feroyskari lutøkku á hesum marknaði minka ella hvørva. Krøvini um dugnaskap og kappingarføri verða avgerandi fyri, hvør ið fær nakað burtur úr hesum marknaði. Tey ið ætla sær inn á henda marknað mugu kunna seg um, hvussu oljuvinnan arbeiðir, hvørjar treytir hon setur, og leggja seg eftir at duga nóg væl og vera kappingarfør.

Í feroyska vinnulivinum tyk-jast fleiri hava ásaðnað, at her er ein tyðandi uppgáva, ið verður tikin í álvara. Eisini sýnast alt fleiri feroysingar at hava hug at útbygva seg til at starvast í eini møguligari oljuvinnu. Feroyskir myndugleikar áttu, møguligt saman við altjóða oljufeløgnum, at stuðla menningini til fyrirkom og persónum til at gerast før fyri at taka lut í oljuvinnu.

Ráðstevnan hjá FØI er ætlað at fremja sínar millum kunn-leika millum oljuvinnuna øðrumegin og feroysku vinnuna hinumegin. Vónandi fáa lut-takarnir væl burtur úr hesi ráðstevnu, so teir kunnu fara útáttur í gerandisdagun við eina betri færu av teimum møguleik-um og avbjóðingum, ið olju-leit-ing í feroysku undirgrundini kann bera við sær, so teir mið-vist kunnu fyrrreika seg til at troysta hesar møguleikar.

politisk viðmerking

Landskassin skal hava sum mest burtur úr

Ein møgulig oljuvinna kann gerast ein sera tyðningarmikil tættur í framtíðarbúskapi okk-ara.

Tann mest átrokandi spurn-ingurin í hesum máli er: Hvussu gagnar henda vinna best feroyska samfelagnum.

Ansast má sera væl eftir, at ein ov stór oljuvinna ikki slepp-ur at troka aðrar vinnugreinar burtur, og í aðrar mætar av-skeplar samfelagið fyri síðani at hvørva eftir fáum árum.

VMF fer at virka fyri einari avmarkaðari oljuvinnu, og lóg-gávan skal tryggja, at lands-kassin fær sum mest burturur.

Landskassin skal so brúka inn-tøkuna frá oljuvinnuni til

at rætta upp á búskapin og stuðla og útbyggja aðrar vinnu-greinar.

Umráðandi er, at rætt verður farið fram.

VMF fer at mæla til, at Fø-royar ikki ger sáttmála um oljuboring við nakað bretskt oljufelag, fyrr enn Bretland góðtekur miðlinjuna sum mark.

Millum Føroyar og Danmark stendur ein risastór lands-kassaskuld. VMF krevur sam-ráðingar um hesa landskassa-skuld og at Føroyar fáa fullar sémðir í hesum máli, áðrenn Føroyar gera nakran sáttmála við nakað danskt oljufelag.

VMF vil hava, at oljuráðlegg-

ingarnevndin hjá landsstýrin-um verður soleiðis samansett, at vit ikki bara fáa ráðgeving frá embættismonnum úr donskum ráðharrastovum í oljumálum.

Vit eru ikki væl roynd av donskum embættismonnum hesi seinastu árin.

Alt bendir á, at oljuprisirnir fara at hækka stórliga í næstu framtíð, og framleiðslukostn-áðurin lækkar. Føroyar hava tí alt at vinna við at seta spaku-liga á oljuna í fyrstuni.

VMF mælir til, at sáttmála-rættindi bara verða boðin út til ein oljupall í fyrsta umfari, og at hesi rættindi verða givin til oljufelag, sum bjóðar Fø-

oyum størsta avgjald og flest arbeiðsplass.

Vit eru imóti einari ógvus-ligari oljuboring, sum kann tæma feroysku undirgrundina eftir 20-30 árum. Vit halda tað ikki vera nakra góða loysn, at seta avlopíð av einari slíkari ógvusligari oljuboring í út-lendsk virðisbrøv.

Oljan gevur bestu og drúgv-astu rentuna við at verða brúkt spakuliga, og kann tá geva Fø-royum eitt gott kreditvirði og eina sterka stóðu í samráð-ingum við onnur lond, og verða ein høvuðsvinna afturat fiski-vinnuni í langa tíð framyvir.

Verkamannafylkingin